

5T+ i Sverige

FOTO: ROBERT OLSSON

Goda förutsättningar och god tillväxt. Hviderup den 7 juni 2016.

5T+ testas och utvecklas av NBR och Nordic Sugar tillsammans med 35 odlare i Sverige 2017. Det är ett koncept som kan omfatta många fler odlare. Kan det vara något för dig?

5T+ är ett relativt enkelt koncept som bygger på att

1. Du identifierar dina förutsättningar för framgångsrik betodling.

2. Du följer betutvecklingen i ditt fält – i fält – och dokumenterar den enkelt.
3. Du kan jämföra din utveckling med övriga deltagare i 5T+.
4. Du inbjuds till erfarenhetsutbyte i fält.

De viktigaste verktygen i 5T+ är dina ögon, dina ben och din mobiltelefon, platta eller dator. Teorin är enkel. Om man regelbundet kommer ut i sitt fält, en-

kelt kan dokumentera vad man ser och kan jämföra egna data med andras så går man framåt som odlare. I slutändan blir det mer pengar på bottenlinjen.

Den tanken är inte ny. Nytt är att vi nu har verktyg som gör det enkelt att dokumentera och inrapportera vad man ser. Och verktyg som snabbt kan ge dig information tillbaka.

Du måste känna att du får tillbaka mer än du ger. Det måste vara enkelt, snabbt och givande. Det är grundkraven på alla system av den här typen. Annars överlever inte konceptet. Det gäller också 5T+.

Å andra sidan vet vi också att vill man bli bra och fortsätta vara bra på något måste man ut i verkligheten och lära av den.

Praktiskt upplägg

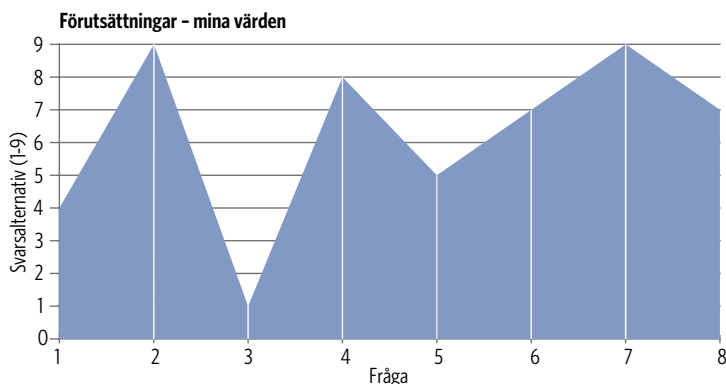
Så här fungerar 5T+ rent praktiskt:

- Vi kommunicerar på mejl någon gång per månad under perioden sådd-skörd.
- Du rapporterar in på Mina sidor på www.sockerbetor.nu.
- Du besvarar alla frågor med en siffra från 1 till 9
 - Det framgår tydligt vad varje siffra står för.
- Några dagar efter sista inrapporteringsdag får du feedback på dina uppgifter i jämförelse med övriga deltagare.
- Någon form av fysisk träff med övriga deltagare under tillväxtperioden ingår.
- Vi testar ett koncept för extern mätning och jämförelse av bladdäckningen under försommaren.

Hur är dina förutsättningar?

Din första uppgift som odlare i projektet 5T+ är att se närmare på dina förutsättningar. Du får bedöma din odling ur åtta olika aspekter.

I graferna på nästa sida kan du se hur årets odlare i 5T+ bedömt sina förutsättningar. I faktarutan ser du vad värdena 1 till 9 står för. Första figuren

Dina förutsättningar att fullt ut ta vara på sol, värme och vatten värderas ur åtta aspekter. Idealläget är allt ifyllt upp till 9. Du ser lätt dina svaga punkter. Se i faktarutan vad siffrorna står för.

visar medel för vår testgrupp jämfört med våra 5T-gårdar. Den andra figuren visar variationen inom hela gruppen inklusive 5T-odlarna. Rätt värde är alltid 9, dvs. siffran 9 är alltid det bästa och siffran 1 är alltid det sämsta. Det gäller alla frågor kring både förutsättningar och tillväxt.

Några kommentarer till resultatet:

- 59 % av redovisade värden ligger på 7 eller över, 34 % ligger på 5 till 6, 7 % ligger under 5
- Sammantaget är det bra förutsättningar, men med möjligheter till förbättring och därmed ökad skörd i åtminstone 41 % av fallen
- 5T ligger på medel 7,8 med variationen 7,1-8,8 och 5T+ ligger på 6,5 med variationen 5,3-7,8
- Alla förutsättningsområden har någon odlare med maxpoängen 9.

Var lyser det mest rött?

Vattenbrist och växtföljd gav lägst medelpoäng. Sju av 40 signalerar stor risk för vattenbrist

med värde under 5. Många tidigare undersökningar visar att brist på vatten är vår enskilt största skördebegränsande parameter. I grunden är det en jordartsfråga som inte enkelt låter sig påverkas. Bevattning löser problemet men klart inte utan kostnad. För alla gäller det att ta vara på det vatten man har i marken på bästa sätt.

Nio av 40 signalerar ansträngd växtföljd med värde under 5. Här finns utrymme till förbättringar som inte måste kosta pengar.

Var lyser det mest grönt?

30 av 40 odlare ligger på värde minst 7 för vattenöverskott. Här fungerar dräneringen alltså. 32 av 40 ligger på värde 7 vad gäller växtnäring i marken. Markkartan är med andra ord OK.

Var sticker 5T ut?

5T-gårdarna ligger högre på området växtnäringstillförsel. De satsar i större utsträckning på placering av gödseln.

Våra 5T-odlare är avgjort mycket duktiga betodlare som genom åren skapat goda förut-

sättningar för lönsam betodling på sina gårdar. Men de är inte unika. De har många duktiga kollegor.

Upp till nio odlare i 5T+ ligger på samma nivå som bästa 5T-odlare inom något förutsättningsområde.

Det finns fyra till fjorton odlare i 5T+ som ligger på samma nivå som medel-5T-odlaren inom något förutsättningsområde.

Slutsatser

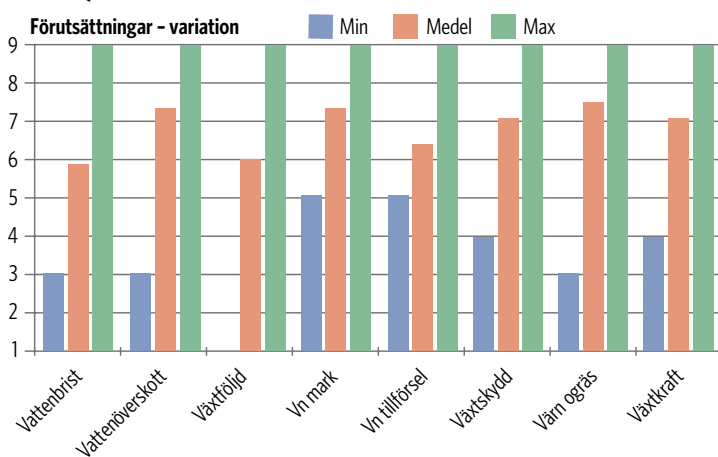
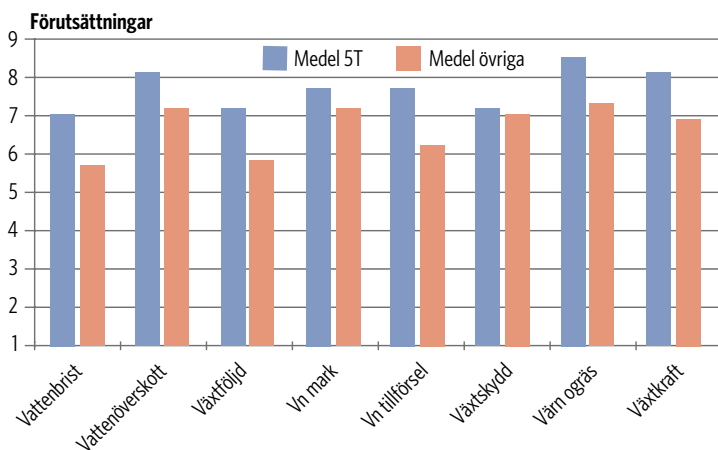
Förutsättningar kan låta som något statistiskt och bestämt som man inte kan ändra på. Men så är det oftast inte.

Fältets grundförutsättningar varierar – speciellt vad gäller risk för vattenbrist, men det mesta går att ändra på. Det kostar ofta pengar, men inte alltid. Det handlar minst lika mycket om kunskap och tajming. Det går att nå nivån 7 till 9 på alla platser med mycket få undantag. Var man ligger i de åtta förutsättningsområdena är till största delen ett resultat av medveten bördighetsuppbyggnad och långsiktig odlarmöda.

Avsikten med en sådan här genomgång och jämförelse av dina förutsättningar med andras är att motivera och inspirera till att börja fundera på dina lägre värden: Vad behövs och kan göras för att höja dem?

Nästa steg att följa betouvecklingen

Med kända förutsättningar som bas är nästa steg att följa tillväxten i fält. Meningen är att hitta ett antal, inte för många, men tillräckligt många

Översta grafen visar att 5T-gruppen har skapat bäst förutsättningar men i den nedre grafen ser du att det finns enskilda gårdar som ligger på högre värde än 5T-gruppen.

parametrar för att fånga avgörande steg i utvecklingen från såbädd till levererat socker. Vi tänker oss en avstämning per månad eller så, men är lyhörda för synpunkter här.

Vi har nu klarat av den första tillväxtrundan där vi ”siffersätter” såbädd, datum för sådd och datum för en planta per meter. På gång nu i maj-juni är eventuell omsädd med datum och orsak, datum för fyra lika stora blad, plantantal, plantbestånd och fältvariation.

Under juni genomför Nordic Sugar mätning av blasttäck-

ningen på alla gårdarna i projektet 5T+. Den kan sedan jämföras med den mer omfattande mätningen på våra 5T-gårdar.

Senare följer odlarvärdering av kvarvarande ogräs samt blastkvalitet och tillväxt under månaderna juli, augusti, september och oktober.

Slutligen bedömer du upptagningsförluster, lagring efter 20 december och levererad sockerskörd från fältet.

Avslutning

Med ett paket av ungefär den här omfattningen tror vi att

man får en mycket bra bild av den egna odlingens styrkor och svagheter i förhållande till sina kollegor.

Tillsammans med tillfällen för erfarenhetsutbyte och en koordinerad blasttillväxtbedömning av Nordic Sugar un-

der juni ger det konceptet mer värde.

Sen återstår att se om du som odlare känner att det smakar mer än vad det kostar i tid och engagemang. Vi hoppas och arbetar på det.

Robert Olsson,
NBR Nordic Beet Research

Anders Rydén
Nordic Sugar Agricerter

Bedömning förutsättningar

1) Vattenbrist - Fältets förmåga att stå emot torka

- 1 Ler under 6 % och mull under 2 %
- 3 Ler under 12 %, mull under 2 %
- 5 Ler 12-18 % eller lättare jord med viss bevattningskapacitet
- 7 Ler 18-24 % eller lättare jord med bra bevattningskapacitet
- 9 Ler över 24 % eller lättare jord med fullgod bevattningskapacitet

2) Vattenöverskott - Fältets förmåga att stå emot vattenöverskott - kopplat till dränering och jordens genomsläpplighet

- 1 Ingen eller dåligt fungerande dränering. Fältet har varje år problem med sen och ojämn upptorkning - sådden fördröjs
- 3 Rätt tydligt förbättringsbehov - våta fläckar varje år - sådden fördröjs
- 5 Behovsdikat - kunde varit bättre - fältet torkar upp lite ojämnt - kan oftast så tidigt
- 7 Behovsdikat - jämn upptorkning - möjliggör tidig sådd
- 9 Täckdikät - jämn upptorkning - möjliggör tidig sådd

3) Växtföljd - Fältets grödor de senaste 20 åren och täthet för betgrödan

- 1 Historiskt spannmål med betor vart tredje år
- 3 Spannmål - betor växtföljd med betor vart fjärde år
- 5 Typisk raps, betor, spannmål med betor högst vart fjärde år och raps högst vart fjärde år
- 7 Typisk raps, betor, spannmål med betor högst vart femte år och raps högst vart femte år
- 9 Varierad - spannmål plus annat (t.ex. ärter, raps, vall, gräströ, grönsaker) plus betor vart femte år eller mer sällan

4) Växtnäring i marken - En bedömning av min växtnäringsstatus baserad på markanalyser och tidigare fältobservationer. Avser i första hand pH, PK, Mg, Mn och B

- 1 Jag har flera pH-tal under 6,5 eller P-AI-tal under 8 eller upplever ofta tillväxtdepressioner på fältet
- 3 Jag är medveten om brister på växtnäringsidan
- 5 Jag ligger på pH runt 7,0, K-AI klass III/ibland II, P-AI oftast övre klass III men upplever då och då tillväxtsvackor som kan bero på svikande tillgång på växtnäringsidan
- 7 Jag ligger på pH runt 7,0, K-AI-klass III/ibland II, P-AI oftast övre klass III - tillför PK och kalk regelbundet i växtföljden
- 9 Jag ligger på pH över 7,0, K-AI klass III, P-AI på minst övre klass III, har som regel god tidig tillväxt fram till radtäckning och ser mycket sällan bristsymtom för Mg, Mn eller B. Tillför Na

5) Växtnäring - tillförsel - Hur du säkrar god växtnäringsstillgång

- 1 Ingen stallgödsel - bredsprider bara N till betorna
- 3 Bredsprider N eller NPK vid sådd - lägger ingen Na
- 5 Bredsprider fullgödselmedel typ Probeta NPK eller NPK + Besal. Satsar på att få ut gödningen tidigast möjligt på våren
- 7 Djupmyllar fullgödselmedel, typ Probeta NPK eller NPK + Besal
- 9 Radmyllar fullgödselmedel, typ Probeta NPK eller NPK + Besal

6) Växtskydd - Avser jordboende skadegörare som betcystnematoder, frilevande nematoder, Aphanomyces och Rhizoctonia

- 1 Jag ligger en bit under traktens sockerskörd och misstänker växtskyddsproblem
- 3 Jag ligger på eller under traktens sockerskörd, ser ojämnheter i fält och misstänker växtskyddsproblem

- 5 Jag använder toleranta sorter (*Aphanomyces* eller NT) men misstänker ändå att jag har vissa kvarstående växtskyddsproblem som kostar socker

- 6 Bättre än 5 men sämre än 7
- 7 Jag löser mina problem utan skördeföruster med rätt sortval och/eller sanerande mellangrödor
- 9 Jag upplever inte att jag har några speciella växtskyddsproblem som kräver dyrare sortval eller specialåtgärder

7) Värn mot ogräs - Bedömning av hur väl du löser dina ogräsproblem utan negativ betpåverkan

- 1 Jag har ofta stora olösta ogräsproblem med vildbetor eller andra specialogräs
- 3 Jag har svårt att lyckas helt och har ofta ogräs kvar som kostar socker
- 5 Fungerar för det mesta och på det mesta men trycket är rätt högt och det blir inte alltid och överallt helt rent
- 7 Det blir rent men får ibland negativ betpåverkan av sprutningen
- 9 Det blir rent utan att jag behöver plåga betorna. Jag har koll på problemogräsen och har en långsiktig strategi för bekämpning i hela växtföljden

8) Växtkraft - En uppskattning av min nivå vad gäller mull- och strukturupbyggnad. Ingredienser: halmhantering, mullupbyggande grödor, mellangrödor, markpackning, kalkning, strukturkalkning, stallgödsel, tillförsel av annan organisk substans

- 1 Idag tar jag på mina resurser
- 3 Misstänker jag tar på mina tillgångar
- 5 Halmen kvar men i övrigt inget särskilt
- 7 Jag vidtar aktiva åtgärder i växtföljden, menar jag ligger på plus
- 9 Jag gör vad jag kan här - medveten uppbyggnad av mullhalt och struktur